

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Skolnämnden
Sammanträdesdatum
2017-03-08

§ 19

SKN 152/17

Verksamhetsberättelse 2016

Beslut

Verksamhetsberättelse 2016 antas med komplettering av de indikatorvärden som saknas.

Deltar inte i beslutet

Kajsa Hamnén (M), Peter Librell (M), Lars Ramboldt (L), Eric Nilsson (C) och Mikael Brodin (SD) deltar inte i beslutet.

Ärendet

Av stadens styrprinciper framgår att samtliga nämnder ska upprätta verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser. Planen är en styrande överenskommelse mellan nämnd och förvaltning. Den följs upp i berättelsen som ställs från förvaltning till nämnd. Verksamhetsplanen syftar till att visa nämndens övergripande direktiv kring styrning av förvaltningen med fokus på förändring och utveckling inom kärnverksamheten. Stadens vision visar inriktningen och ligger till grund för strategisk planering och utveckling.

Ärendets behandling

Skolförvaltningens förslag till verksamhetsberättelse 2016 den 13 februari 2017.

Skolnämndens arbetsutskott har behandlat ärendet den 21 mars 2017, § 6 med beslutet och förslaget till skolnämnden att förvaltningens förslag till verksamhetsberättelse 2016 omarbetas enligt arbetsutskottets överläggningar och går sedan vidare till nämnden med förslaget att anta verksamhetsberättelse 2016.

Skolförvaltningens förslag till verksamhetsberättelse 2016 den 23 februari 2017.

Förslag till beslut

Ledamöternas förslag till beslut

Ordföranden föreslår att verksamhetsberättelse 2016 antas med komplettering av de indikatorvärden som saknas.

Förslaget antas.

SAMMANTRÄDESPROTOKOLL

Skolnämnden

Sammanträdesdatum

2017-03-08

Expedieras till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Verksamhetsberättelse 2016 skolnämnden

Byggnation av Fässbergsskolan Foto: Madeleine Bergenkull

Verksamhetsberättelse 2016

VP 2016-2018 Kvartal 1,2,3 och 4: 2016-12-31 *Organisation:* Skolnämnden (förskolan, grundskolan, grundsärskolan)

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Bakgrund och syfte.....	3
Uppdrag och organisation.....	3
Året som gått - förvaltningschefens ord	3
Uppföljning av i verksamhetsplan angivna förutsättningar	4
Mölnadal Vision 2022	4
Grundläggande värden.....	4
Omvärldsperspektiv och förutsättningar.....	5
Befolkningsutveckling.....	5
Nationella utbildningsreformer.....	6
Rekrytering	6
Tillsyn av Skolinspektionen	6
Vision, varumärke, ledarskap	6
Nyinvandrade elever.....	7
Ändamålsenliga lokaler	7
Strategier och satsningar.....	7
Målsamordning och annat samarbete	7
Omfattande nationella satsningar.....	7
Åtgärder för att stärka ledarskapet.....	8
Inkludering och attraktiva förskolor och skolor.....	8
Ekonomi och volymer	8
Måluppfyllelse.....	10
En hållbar stad där vi växer och mår bra	10
KF-mål riktat till förvaltning	16
Internt fokus.....	18
Åtgärder inom intern kontroll.....	19
Uppföljning av intern kontroll.....	19

Sammanfattning

Hösten 2016 startade verksamheten i Fässbergsskolan, en skola där de pedagogiska idéerna arbetats fram tillsammans med olika intressegrupper. Samtidigt som skolan startade stängdes verksamheten på några av stadens skolor. Detta har skapat både en turbulens hos de skolor som förändrades, men också en optimism om framtiden i den nya skolan. Vi kan se under 2016 att elevernas resultat är mycket bra. Flera skolor ligger i topp i länet vad gäller det samlade meritvärdet.

Två utmaningar finns i kommunfullmäktiges mål kring miljö och personal. Miljöarbetet har inte utvecklats på ett önskvärt sätt. Detta gäller framförallt skolan. Detta är något som kommer att prioriteras under 2017. Det samma gäller den paradoxala känslan hos skolans personal, som trivs, känner sig motiverade och är nöjda med sina chefer. Trots det vill få rekommendera Mölndals stad som arbetsgivare.

Verksamhetsplanen är skolnämndens övergripande anvisningar för att styra skolverksamheten så att nationella och lokala mål uppfylls. Verksamhetsberättelsen är uppföljning av året. Utbildningen i Mölndals förskolor och skolor är bra med goda resultat och kompetent personal. Men det behövs aktiva åtgärder för att det ska vara så även i framtiden. Skolnämnden har identifierat utmaningar såväl som framgångsfaktorer. Ökade barnkullar tillsammans med fler ensamkommande flyktingbarn är en utmaning. En annan är tilltagande svårigheter att rekrytera personal med rätt kompetens. Tillgång till ändamålsenliga lokaler är ytterligare en viktig uppgift.

Framgångsfaktorer är satsningar på nya och attraktiva skolor som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, fördjupat inkluderingsarbete och utvecklad pedagogik med hjälp av modern informations- och kommunikationsteknik. Dessutom tillförs ökade resurser i form av statsbidrag för bland annat lågstadiesatsning, karriärtjänster och mindre barngrupper i förskolan. Slutligen utvecklar vi samarbetet med andra förvaltningar och myndigheter. Planen syftar till målmedveten förändring som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar. Målsättningen är bra och attraktiva skolor där trygga elever når höga och jämna skolresultat.

Bakgrund och syfte

Av stadens styrprinciper framgår att samtliga nämnder ska upprätta verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser. Planen är en styrande överenskommelse mellan nämnd och förvaltning. Den följs upp i berättelsen som ställs från förvaltning till nämnd.

Verksamhetsplanen syftar till att visa nämndens övergripande direktiv kring styrning av förvaltningen med fokus på förändring och utveckling inom kärnverksamheten. Stadens vision visar inriktningen och ligger till grund för strategisk planering och utveckling.

Uppdrag och organisation

Den kommunala verksamheten ska enligt stadens styrprinciper utvecklas och präglas av framsynt planering och god hushållning samt resultera i en samhällsservice som stämmer väl med kommuninvånarnas behov.

Året som gått - förvaltningschefens ord

Hösten 2016 startade verksamheten i Fässbergsskolan, en skola där de pedagogiska idéerna arbetats fram tillsammans med olika intressegrupper. Samtidigt som skolan startade stängdes verksamheten på några av stadens skolor, Ekhagaskolan och Katrinebergsskolans högstadium samt den särskilda undervisningsgruppen Svalan. Den inspektion som planerats genomföras av Skolinspektionen 2016 syftade till att granska verksamheten på framförallt dessa skolor. Inspektionen fick därför skjutas fram och kommer att genomföras på andra enheter i början av 2017.

2016 präglades av arbetet med att ta emot många nya elever. Staden växer och samtidigt anlände en stor mängd flyktingar till Mölndal. Arbetet med att inkludera nyanlända elever har fungerat bra men bristen på förskole- och skollokaler börjar mer och mer märkas i alla områden av staden. Då arbetsmiljöarbetet är prioriterat har det gjorts satsningar för att minska antalet medarbetare per chef eftersom skolförvaltningens chefer har påtagligt fler underställda medarbetare än i andra förvaltningar. Ett nytt chefsled i form av biträdande rektorer har införts i skolan. Elevhälsan har utlokaliserats till skolorna vilket också ska ses som ett sätt att utveckla och förbättra det nära ledarskapet.

Under 2016 gjordes statliga satsningar på karriärtjänster och ökade löner framförallt i skolan. Dessa satsningar har tyvärr också resulterat i att lärare i högre utsträckning lämnar sina tjänster och söker sig till andra huvudmän för att höja sin lön. Då bristen på legitimerade lärare ökar innebär fenomenet att närliggande kommuner "byter" lärare med varandra vilket drabbar eleverna. Rekryteringsbehovet ökar inom i stort sett all förskole- och skolverksamhet. Ett sätt att försöka möta behovet av att anställa kan vara att se över målgruppen anställningsbara personer. Det kan finnas målgrupper som vi genom att stärka arbetet med mänskliga rättigheter kan identifiera. Ett stort EU-finansierat kompetensutvecklingsprojekt vid namn FRAMM påbörjades under 2016 med just detta syfte. I det arbetet involveras stadens samtliga chefer och ett antal nyckelpersoner.

Uppföljning av i verksamhetsplan angivna förutsättningar

Förutsättningarna i Verksamhetsplan 2016 var högt ställda. Mål och indikatorer pekade på att förvaltningens enheter var i topp i flera fall i jämfört med Göteborgsregionens (GR) kommuner. Detta gäller särskilt resultaten i GR:s elevenkät där vi är bättre än medelvärdet på samtliga sju index. Vi har elever som känner trivsel och är trygga. De upplever att de har möjlighet att påverka och har inflytande. De är nöjda med sina lärare och den information de får om vad som krävs av dem. De upplever att de får gott bemötande. Dessutom har vi generellt höga meritvärdena på våra skolor. Hallenskolan är till exempel den fjärde bästa skolan i hela Västra Götaland om vi tittar på meritvärde för åk 9. Vi tror på vår modell och på våra kompetenta rektorer, förskolechefer, pedagoger m.fl. och förväntar oss att bra resultat föder än bättre resultat. Under 2016 har vi ställts inför en utmaning där personalen trivs och känner sig utmanade i sitt arbete, men trots det inte är villiga att rekommendera Mölndal stad som arbetsgivare. Detta gäller särskilt personal inom skolan. Arbetet med att förbättra arbetsmiljön kommer att intensifieras 2017.

Mölndal Vision 2022

Mölndal är den hållbara staden där alla får chansen. Med mod och kreativitet förstärker vi Västsverige. Så lyder sammanfattningen av Mölndals vision. En viktig del av visionen är dess tre fokusområden med tillhörande visionsstrategier. Till fokusområdena knyts mål som på kortare sikt ska styra den kommunala organisationen. Dessa mål är beslutade av kommunfullmäktige och återges i verksamhetsplanen.

Grundläggande värden

I skolnämndens verksamhetsplan betonas att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter som människolivets ocränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Arbetet med att göra verksamheten i samtliga förskolor och skolor bra för alla barn och elever oberoende av behov och förutsättningar har stärkts under året. Det innebär bland annat att skillnader mellan pojkars och flickors förutsättningar och resultat i skolan har minskat detsamma gäller skillnader mellan elever med olika bakgrund. Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Omvärldsperspektiv och förutsättningar

Befolkningsutveckling

Inom förskolan och pedagogisk omsorg budgeterades en i stort sett totalt oförändrad volym, men antalet barn minskade kraftigt. Den främsta orsaken till avvikelsen var att antalet födda barn år 2015 låg långt under beräknat. Antalet som valde extern utförare låg kvar på 14,3 % jämfört med året innan.

Antal barn	Utfall 2016	Budget 2016	Utfall 2015
Förskola egen regi	2 956	3 040	3 005
Förskola externt	517	520	522
Summa förskola	3 473	3 560	3 527
Familjedaghem egen regi	297	325	333
Familjedaghem externt	28	35	34
Summa pedagogisk omsorg	325	360	367

Volymen inom grundskola och förskoleklass hamnade under budgeterad nivå. Antalet fritidshemsplatser ökade trots detta. I genomsnitt under året valde 12,9 % av eleverna inom grundskola och förskoleklass annan utförare än Mölndals Stad. Detta är en ökning från 12,6 %. Dock skedde ett trendbrott vid starten av läsåret 2016/2017 då den kraftiga ökningen tidigare under året följdes av en nästan lika stor minskning. Detta berodde på att många nyblivna högstadiel elever valde den nystartade Fässbergsskolan istället för ett fristående alternativ.

Det är procentuellt sett färre elever som väljer externa fritidshem. Detta beror på att det finns fler som går på fristående skola på högstadiet än i tidigare årskurser.

Antal elever	Utfall 2016	Budget 2016	Utfall 2015
Förskoleklass inkl. köpta	879	914	840
Grundskola egen regi	6 180	6 184	6 067
Grundskola externt	971	970	927
Summa grundskola	7 151	7 154	6 994
Fritidshem egen regi	3 572	3 580	3 453
Fritidshem externt	305	270	269
Summa fritidshem	3 877	3 850	3 722

Volymen inom särskolan har ökat jämfört med år 2015.

Antal särskoleelever	Utfall 2016	Budget 2016	Utfall 2015
Särskola egen regi	66	66	61
Särskola externt	6	6	7
Summa särskola	72	72	68

Nationella utbildningsreformer

För att vända den negativa skolutvecklingen föreslår regeringen i vårpropositionen år 2015 fyra huvudsakliga inriktningar för den nationella utbildningspolitiken:

1. tidiga insatser
2. mer attraktivt läraryrke
3. alla skolor ska vara bra skolor och
4. att elever i högre utsträckning fullföljer gymnasiet

I budgetpropositionen för 2016 föreslår regeringen investeringar på 2,4 miljarder kronor till skolan. Tillsammans med satsningarna på samma områden som aviserades i vårbudgeten 2015 innebär det investeringar på närmare 5 miljarder kronor 2016. Effekterna för skolnämndens del redovisas under rubriken Strategier och satsningar nedan.

Rekrytering

Svårigheterna att rekrytera personal till förskola och skola accelererar snabbt. De problem som tidigare identifierats beträffande bristyrken såsom förskollärare och fritidspedagoger, kvarstår. Konkurrensen mellan närliggande kommuner och fristående verksamheter är stor. Den årliga omsättningen på medarbetare med dessa yrken börjar närma sig 20 procent. Vissa områden såsom Lindome är extra utsatta då medarbetare många gånger väljer att arbeta på enheter som går lätt att nå med kollektivtrafik. Problem att rekrytera ökar dock även i centrala Mölndal. Nu ökar också svårigheterna att rekrytera lärare. I vissa ämnen såsom spanska, bild och slöjd är bristen på behöriga lärare påtaglig. Fortfarande är rekrytering en av de stora utmaningarna för skolförvaltningen. Det är stor konkurrens om kvalificerad och behörig personal både inom skola och förskola. Glädjande är dock att vi trots detta har flera enheter där vi har 100 procent behöriga pedagoger.

Problemet är nationellt och Mölndal har fortfarande en förhållandevis hög andel behöriga och legitimerade lärare. 2016 hade Mölndal 90 procent behöriga grundskollärare, vilket är bättre än genomsnittet men sämre än 2015.

Tillsyn av Skolinspektionen

Under våren 2016 var det tänkt att Skolinspektionen skulle göra tillsyn av Mölndals skolor. Denna tillsyn genomfördes dock inte under året utan kommer att genomföras under våren 2017.

Vision, varumärke, ledarskap

Skola och förskola är konkurrensutsatta verksamheter och det är av yttersta vikt att attityden till kommunen, till staden och till den egna enheten visar bilden av verksamhet att vara stolt över. Arbetet med att koppla arbetet till Mölndals vision 2022 pågår kontinuerligt. För att skapa och upprätthålla en verksamhet av så god kvalitet att den motiverar medarbetarnas och brukarnas stolthet krävs goda chefer. Skolnämnden har ständigt arbetet med kompetensutveckling, rekrytering av nya chefer och förbättringar av förutsättningarna för att dessa ska kunna utföra sitt ledaruppdrag i fokus. I den medarbetarenkät som genomförts i staden under 2016 visar sammanställningen fortsatt goda och från föregående mätning förbättrat resultat på det övergripande medarbetarindexet. Vilket visar att arbetet bär frukt.

Det är dock, se mål 11 nedan, bekymmersamt att personalen trots att man trivs med och känner sig utmanad i sitt arbete och är nöjd med sina chefer inte vill rekommendera Mölndals stad som arbetsgivare.

Nyinvandrade elever

Antalet nyinvandrade elever i Mölndals skolor ökade inte i samma takt under 2016. Nyinvandrade elever kan utgöra nya utmaningar för skolan, men är idag en del av vardagen och organisationen är väl utformad för att ta hand om dessa elever.

Ändamålsenliga lokaler

Planering och uppföljning av hur stadens verksamheter kan få ändamålsenliga lokaler redovisas i en lokalresursplan som beslutas av kommunledningen. Den senaste planen innehåller fyra projekt för förskolan och åtta projekt för grundskolan och fritidshemmen under perioden 2016-2019. Nya förskolor byggs för att öka antalet platser och för att ersätta befintliga lokaler, som inte är ändamålsenliga och/eller externt hyrda. Planering av förskolor har i regel lång framförhållning då de är kopplade till planläggning av nya bostadsområden. Några nya projekt är: Stallbackens förskola (ersätter Kompassen), Balltorps förskola, Mårdens förskola i Krokslätt.

Under 2016 stängdes Ekhagaskolan, Katrinebergsskolans högstadium och den särskilda undervisningsgruppen Svalan. Detta för att bäst anpassa oss efter de förutsättningar som råder.

Strategier och satsningar

Målsamordning och annat samarbete

För att vi tillsammans ska nå stadens Vision år 2022 och de av kommunfullmäktige beslutade målen ställs högre krav på samarbete mellan nämnder och förvaltningar. Idag samarbetar skolförvaltningen med serviceförvaltningen kring lokalvård, måltider och vaktmästeri m.m. Skolförvaltningen har en delvis gemensam organisation med utbildningsförvaltningen när det gäller studie- och yrkesvägledning samt modernmåls lärare. Skolförvaltningen samarbetar också med social- och arbetsmarknadsförvaltningen kring familjecentraler och i projekt samt med tekniska förvaltningen när det gäller skolskjuts. Skolnämnden samverkar genom möten med "mjuka" presidier tillsammans med utbildningsnämnden, social- och arbetsmarknadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden. I övrigt finns ett antal andra arenor där skolan på olika nivåer samverkar med till exempel socialtjänst, primärvård och regionen. Exempel på detta är ett samarbete med social- och arbetsmarknadsnämnden för att motverka elevers höga frånvaro, familjecentraler, Västbus, ett långvarigt samarbete mellan kommuner och Västra Götalandregionen och SSPF, samverkan mellan förvaltningar i kommunen och polisen.

Målsamordningen har fungerat tillfredställande och har gjort att måluppfyllelse har uppnåtts under året. En fördjupad och ökad samverkan har gjort att vi har kunnat samla våra resurser och effektivisera vårt arbete. Detta till gagn för brukarna, personalen och inte minst för förvaltningens ekonomi.

Omfattande nationella satsningar

Regeringen har beslutat om ett antal satsningar inom nämndens områden. Den mest omfattande är lågstadielyftet, bidragsramen för Mölndals Stad är 13,9 mnkr för läsåret 2015-2016. Lågstadiesatsningen har gjort att flera enheter har haft möjlighet att rekrytera ny personal. I förskolan har arbetet fortgått angående minskade barngrupper. Arbetet gör att personaltäteten ökar i förskolan. Ett villkor för bidraget var att en rekryteringsplan presenterades. En plan och strategi för rekrytering har upprättats.

Skolförvaltningen beslutade att avvakta med tillsättningen av nya förstelärare på de tjänster som idag är vakanta. Beslutet grundade sig på att staten signalerade osäkerhet i frågan om

statsbidrag för karriärtjänster framöver. Staten har tillsatt en utredning som syftar till att genomlys effekten av reformen.

Utöver detta kompliceras förstelärafrågan av hur ett annat statsbidrag – lärarlönelyftet – kan hanteras. Förvaltningen har därför valt att avvakta med tillsättningen av nya förstelärare på de tjänster som nu är vakanta (ett 15-tal) till dess vi vet hur förutsättningarna ser ut framöver.

Från hösten 2015 finns ett bidrag på 30 000 kr för varje plats som barngruppen minskas med inom förskolan. Skolnämnden har sökt och beviljats de bidrag man sökt, 8,7 mnkr. Skolförvaltningens strategi är att skapa fler avdelningar som leder till färre barn per avdelning. Genom en effektivare lokalanvändning och i vissa fall utökad lokalyta ges möjlighet till mindre barngrupper. Minskningen av gruppernas storlek kommer i första hand att koncentreras mot de yngre barnen. Det har upprättats en konkret plan för hur bidraget ska fördelas på utvalda förskolor inom Mölndal och förvaltningen följer denna plan.

Åtgärder för att stärka ledarskapet

Förvaltningen har prioriterat ledarskapsutveckling under året där bland annat alla rektorer har haft ledarskapsutvecklingsdagar.

Resursfördelningen är ett medel att nå målet att alla barn och elever ska få tillgång till en likvärdig utbildning av god kvalitet. Skollagen kompletterades 1 juli 2014 med att kommuner, rektorer och förskolechefer ska fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Därför beslutade skolnämnden att från och med 2016 vikta en del av elevpengen inom grundskolan efter föräldrarnas utbildningsnivå. Det är ännu för tidigt att bedöma att de förbättrade skolresultaten under 2016 är ett resultat av detta. Det finns dock tendenser som gör att förvaltningen ser positivt på effekterna av denna förändring.

Inkludering och attraktiva förskolor och skolor

I den handlingsplan som upprättades i skolförvaltningen på övergripande förvaltningsnivå för år 2015 har inkludering, inflytande, ledarskap och IKT varit i fokus för utvecklingsarbetet. Inför 2016 tydliggör vi alla förskolors och skolors arbete mot dessa områden för att skapa en likvärdig verksamhet. Alla förskolor och skolor fick i uppdrag att se över vilka utvecklingsbehov man identifierade inom dessa fyra områden och beskriva hur man tänkte arbeta framöver. Detta arbete är långsiktigt och kommer att fortsätta under de kommande åren.

Inkluderingsarbetet riktas särskilt mot att ta emot nyanlända barn och elever samt elever i behov av särskilt stöd. Utvecklingsarbetet med inkludering koncentreras också på elever med hög frånvaro samt på frågor som rör skillnader mellan pojkars och flickors resultat i skolan. Den påbörjade satsningen att utveckla ledarskapet på alla nivåer samt att utveckla pedagogiken med hjälp av modern informations- och kommunikationsteknologi fortsätter.

Slutligen strävar vi efter att öka våra förskolors och skolors attraktivitet. Mölndals förskolor och skolor ska vara familjernas förstahandsval.

Ekonomi och volymer

Resultatet för helåret 2016 är +15,5 mnkr, vilket är något lägre än den senaste prognosen.

Alla kommunbidragsområden utom särskolan redovisar överskott gentemot budgeten. Underskottet inom särskolan är dock lägre än den senaste prognosen.

Störst överskott finns inom kommunbidragsområdet förskola och pedagogisk omsorg. Överskottet uppgår till 10,4 mnkr. Den främsta anledningen är att antalet barn inom verksamheterna var drygt 120 färre än budgeterat. Huvuddelen av minskningen uppkom inom den egna bedrivna verksamheten och framförallt under hösten.

Avgifterna har ökat med 1,8 mnkr beroende på volymökning inom fritidshemmen.

Den stora ökningen inom kontogruppen bidrag beror på högre statsbidrag från skolverket, +37,0 mnkr och högre bidrag från migrationsverket, +2,8 mnkr. Staden erhåller även så kallad momskompensation vid externa placeringar av barn och elever. Detta ökade med 0,5 mnkr mellan åren.

Materialkostnaderna har ökat med 11,4 mnkr. Delvis beror den stora ökningen på minskade inköp året innan som en besparingsåtgärd.

Personalkostnaderna har ökat med 6,4 % jämfört med föregående år. Denna ökning förklaras av generella löneökningar samt volymökning inom grundskola, fritidshem och förskola med anledning av de olika riktade statsbidragen.

De ökade lokalkostnaderna beror främst på den nya Färsbergsskolan.

Övriga kostnader har ökat med 6 %, eller med ca 20 mnkr. Detta beror främst på högre kostnader för köpta platser.

Per kommunbidragsområde

	Budget -16	Utfall -16	Resultat -16
Förskola och pedagogisk omsorg	395,8	384,0	10,4
Grundskola och fritidshem	763,6	758,6	5,0
Särskola	29,7	30,2	-0,5
Kulturskola	15,7	15,5	0,2
Nämnd och administration	37,0	36,6	0,4
	1 241,8	1 179,6	15,5

Måluppfyllelse

En hållbar stad där vi växer och mår bra

Mölndal växer och vi blir fler. Unga människor söker sig till Mölndal för att leva och bo. Här kan du styra dina livsval och nå din fulla potential. Alla får chansen. Här finns attraktiva bostäder och en grön livsmiljö. Smidiga kommunikationer gör det enkelt att besöka Mölndal och att leva här. I Mölndal blomstrar både stad och land. Visionsstrategier: Vi bygger attraktiva bostäder som främjar en blandning av människor och som möter bostadsbehoven hos olika generationer. Mölndal utvecklar bra och attraktiva skolor där trygga elever når höga och jämna skolresultat. Tillsammans tar vi ett gemensamt ansvar för att barn och unga är delaktiga och mår bra. Vi verkar för en utveckling av Mölndal som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar.

Fullmäktigemål

6. Varje barns potential ska tidigt tas tillvara så att de samlade skolresultaten förbättras samtidigt som fler får godkänt i alla ämnen.

Inriktning från Majoritetens programförklaring: Att fånga barns behov tidigt ökar förutsättningarna att de fullföljer skolgång och senare tar en plats på arbetsmarknaden. Därför vill vi öka antalet vuxna i skolan och minska gruppernas storlek i förskolan. Mölndal behöver också en modell för hur vi ska arbeta med sociala investeringar som ett verktyg för ytterligare kunna arbeta med förebyggande insatser.

Bedömning	Kommentar
Helt uppfyllt	Betygsresultaten för 2016 är generellt mycket bra för stadens skolor. Skolorna är bra även när vi jämför oss med andra kommuner och med de två friskolorna i staden. I jämförelse med GR placerar sig Mölndals stad på femte plats. Om man räknar bort elever med okänd bakgrund har Mölndals stad bästa meritvärdet av GR kommunerna. Särskilt glädjande är att se att resultaten för de manliga eleverna i åk 9 har ökat. Vilket gör att skillnaderna mellan könen har minskat under året.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Slutbetyg för 16 ämnen grundskolan, exklusive nyinvandrade elever	Alla	223	221	224	238	Värde uppnått	Bättre	Detta mått om 16 ämnen är sedan 2016 utbytt mot måtten om 17 ämnen. Utfallet är ändå mycket positivt.
SKN Slutbetyg för 16 ämnen grundskolan, nyinvandrade elever	Alla	94	i.u.	95	i.u.	Inget värde angivet	Inget värde angivet	Nyanlända elever mäts inte som specifik grupp och därför saknas värde på detta mått.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Slutbetyg för 16 ämnen grundskolan	Alla	218	221	219	227	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 16 ämnen grundskolan	Kvinnor	235	237	236	239	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 16 ämnen grundskolan	Män	204	204	205	213	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 17 ämnen grundskolan	Alla	i.u.	230		236	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 17 ämnen grundskolan	Kvinnor	i.u.	247		250	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 17 ämnen grundskolan	Män	i.u.	212		221	Värde uppnått	Bättre	
SKN Slutbetyg för 17 ämnen grundskolan, exklusive nyinvandrade elever	Alla	i.u.	240		238	Nära värde	Oförändrad	
SKN Slutbetyg för 17 ämnen grundskolan, nyinvandrade elever	Alla	i.u.	i.u.		i.u.	Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Kunskapskrav, godkända i alla ämnen i åk 9	Alla	79%	78%	80%	82%	Värde uppnått	Bättre	
SKN Andel som klarat alla delprov för ämnesproven i årskurs 3	Alla	80%	80%	82%	78%	Nära värde	Sämre	

Nämndmål

Skolan är likvärdig och uppväger barns och elevers skilda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Bedömning	Kommentar
Delvis uppfyllt	Stadens enheter har positiva trender på samtliga indikatorer med undantag för de två indikatorerna om lärarnas hänsynstagande till elevernas behov och förutsättningar. Där ser vi en svag trend nedåt efter att i flera år legat oförändrat. Under 2016 har vi lagt ned en skola och flyttat delar av skolor. Det skapar en turbulens som kan vara en förklaring till denna förhoppningsvis tillfälliga nedgång. GR:s föräldraenkät skickades inte ut förrän i slutet av året och resultaten har ännu inte redovisats. Men vi känner att arbetet i förskolan är fortsatt med hög kvalitet. En mindre del av resurserna till skolor fördelas nu efter en modell som tar hänsyn till föräldrars utbildning. För att ytterligare stärka elever från de skolor där resultaten tidigare varit låga har den nya mottagande skolan, Färsbergsskolan, rekryterat skolledare, förstelärare och lärare med hög kompetens och stort intresse för pedagogiska utmaningar. Resultaten av denna insats visar sig förmodligen efter höstterminen 2016 och efter läsårets slut i juni 2017.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	IUtfall 2016	Bedömning	Trend
SKN Kunskapskrav, godkända i alla ämnen i åk 6	Alla	83%	84%		85%	Värde uppnått	Bättre
SKN Kunskapskrav, godkända i alla ämnen i åk 6	Kvinnor	87%	85%		88%	Värde uppnått	Bättre
SKN Kunskapskrav, godkända i alla ämnen i åk 6	Män	79%	82%		82%	Värde uppnått	Bättre
SKN Kunskapskontroll i svenska och matematik i åk 2	Alla	91%	92%		95%	Värde uppnått	Oförändrad
SKN Kunskapskontroll i svenska och matematik i åk 2	Kvinnor	95%	93%		95%	Värde uppnått	Oförändrad
SKN Kunskapskontroll i svenska och matematik i åk 2	Män	91%	91%		95%	Värde uppnått	Oförändrad
SKN Andel som anser att lärarna tar hänsyn till mina behov och förutsättningar åk 5	Alla	94%	93%	94%	89%	Nära värde	Sämre
SKN Andel som anser att lärarna tar hänsyn till mina behov och förutsättningar åk 8	Alla	82%	84%	84%	80%	Nära värde	Sämre
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn i förskolan känner stimulans, utmaning och stöd	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn i pedagogisk omsorg känner stimulans, utmaning och stöd	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet

Elevnärvaron ökar

Bedömning	Kommentar
Uppfyllt	Elevnärvaron är relativt hög i Mölndal stads skolor. Den ligger stabilt på 93 procent och uppvisar en svag minskning. Frånvaron är dock en av skolans stora utmaningar och fortsatt arbete behövs för att alla elever ska nå kunskapskraven. I vissa skolor är frånvaron mycket liten medan andra skolor har aktivt arbetat med att skapa möjligheter för alla att fullfölja sin skolgång.

Titel	Kön	Utfall 201	Utfall 201	Nivå 2016	Utfall 201	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Elevnärvaro	Alla	93%	93%	93%	93%	Värde uppnått	Oförändrad	

Fullmäktigemål

7. Mölndalsbornas möjligheter att påverka frågor som rör deras vardag och att ta ansvar för stadens utveckling ska öka.

Inriktning från Majoritetens programförklaring: Vi vill utveckla metoder för att öka dialogen med våra medborgare. Ett särskilt fokus ska läggas på barn- och ungdomars inflytande. I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan blir dialogerna ett viktigt inslag. Att stadens tjänster mot medborgare och näringsliv också fungerar på ett enkelt sätt är en viktig förutsättning.

Bedömning	Kommentar
I hög grad uppfyllt	För att skapa goda medborgare som respekterar andras åsikter men ändå aktivt tar del i den allmänna debatten är förskolans och skolans arbete viktigt. Arbetet med delaktighet och inflytande i skolan och förskolan är lagstadgat. Vi ser ett högt engagemang bland elever och föräldrar. Vårdnadshavare bjuds i stor utsträckning in i frågor som rör skolans och förskolans vardag genom föräldramöten och brukarråd.

Nämndmål

Skolan ska ta tillvara barns, elevers och vårdnadshavares engagemang och idéer för att utveckla verksamheten.

Bedömning	Kommentar
I hög grad uppfyllt	GR-enkätens index för delaktighet och inflytande ändrades under 2016 för åk 5 och 8 och indikatorernas värden har räknats om. Nämndens nivå för 2016 har dock inte räknats om. Omräknat blir nivå för åk 5, 78 vilket innebär att utfallet för 2016 är uppfyllt. För åk 8 blir nivån omräknat 66 och det innebär att utfallet gått tillbaka under 2016. Generellt placerar sig staden över medelvärdet för GR som helhet, men vi är självklart inte nöjda med att vissa trender är negativa. En särskild satsning på delaktighet och mångfald kommer att göras under 2017. Under våren 2016 har en ny skolorganisation i Lindome diskuterats. Till detta arbete har elever, vårdnadshavare och merarbetare bjudits in.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 201	Nivå 2016	Utfall 201	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Andel som svarar positivt på frågor kring delaktighet och inflytande åk 2	Alla	89%	88%	89%	88%	Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Andel som svarar positivt på frågor kring delaktighet och inflytande åk 5	Alla	77%	78%	85%	78%	Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Andel som svarar positivt på frågor kring delaktighet och inflytande åk 8	Alla	57%	66%	70%	61%	Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn i förskolan har inflytande	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn i pedagogisk omsorg har inflytande	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Föräldrar som svarar att de har möjlighet att påverka i förskolan	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Föräldrar som svarar att de har möjlighet att påverka i pedagogisk omsorg	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	

Fullmäktigemål

8. Andelen Mölndalsbor som upplever god hälsa ska öka.

Inriktning från Majoritetens programförklaring: Ett livaktigt kultur- och fritidsliv ökar förutsättningarna för en god hälsa. Vi vill att Mölndal strategiskt arbetar för hur vi ökar tillgängligheten för våra invånare att kunna delta i aktiviteter. Ett nära samarbete mellan staden, civilsamhälle och näringsliv kan också bidra till att hitta nya lösningar. Folkhälsorådet bör vara rådgivande i att utveckla dessa samarbetsformer.

Bedömning	Kommentar
I hög grad uppfyllt	På en fråga om man mår bra svarar 86 procent av stadens åttondeklassare att det stämmer helt eller stämmer ganska bra. Vi ser dock en skillnad mellan pojkar och flickor. Bland pojkarna är det 9 procent som svarar att påståendet att de mår bra stämmer ganska dåligt eller inte alls. Denna andel för flickorna är 19 procent. GR:s bortfallsanalys pekar på att det finns en risk att de som mår allra sämst inte alls svarat på enkäten.

Nämndmål

Skolan och förskolan bidrar till att andelen barn och elever som upplever god hälsa ökar.

Bedömning	Kommentar
Delvis uppfyllt	Andelen som elever som svarar att de mår bra är hög i jämförelse med vad andra undersökningar visat från andra delar av landet. Skillnaderna mellan flickor och pojkar är dock fortfarande markant. Den satsning som gjorts på att anställa fler medarbetare inom elevhälsan syftar till att öka antalet elever som upplever god hälsa. Samtidigt visar undersökningar på att främst unga flickor och kvinnor mår allt sämre. Utöver denna grupp finns nu också en grupp elever i våra skolor som tagits sig till Sverige på farliga vägar och som vill skapa sig en framtid hos oss. Den ovisshet de lever i tills de får besked om de får stanna gör att ohälsan ökar. Vad gäller trivsel och trygghet är en mycket stor majoritet av eleverna nöjda.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Andel elever som svarar att de mår bra åk 2	Alla				97%	Inget värde angivet	Oförändrad	
SKN Andel elever som svarar att de mår bra åk 5	Alla				94%	Inget värde angivet	Oförändrad	
SKN Andel elever som svarar att de mår bra åk 8	Alla				86%	Inget värde angivet	Oförändrad	
SKN Andel som trivs i skolan åk 2	Alla	95%	92%	95%	94%	Nära värde	Bättre	
SKN Andel som trivs i skolan åk 5	Alla	94%	97%	97%	92%	Nära värde	Sämre	

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Andel som trivs i skolan åk 8	Alla	92%	93%	93%	92%	Nära värde	Sämre	
SKN Andel som är trygga i skolan åk 2	Alla	96%	94%	96%	96%	Värde uppnått	Bättre	
SKN Andel som är trygga i skolan åk 5	Alla	97%	97%	97%	94%	Nära värde	Sämre	
SKN Andel som är trygga i skolan åk 8	Alla	96%	98%	98%	97%	Nära värde	Sämre	
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn trivs och är tryggt i förskolan	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	
SKN Föräldrar som svarar att mitt barn trivs och är tryggt i pedagogisk omsorg	Alla					Inget värde angivet	Inget värde angivet	

Fullmäktigemål

9. Mölndals miljö- och klimatarbete ska stärkas för att tillförsäkra Mölndalsborna en hälsosam och god miljö.

Inriktning från Majoritetens programförklaring: Vi tror att en mer återkommande uppföljning av Miljömålen kommer leda till en högre måluppfyllelse. Ett särskilt observandum bör göras hur vi bevarar vår jordbruksmark i kombination med att mer av staden bebyggs. Vi vill också öka andelen ekologisk mat i staden till minst 25 % och hitta nya sätt i upphandlingarna för att öka andelen närproducerad mat. Från och med 2016 omfattar KF-mål 9 i praktiken alla Mölndals miljömål. Eftersom de 20 miljömålen ställts direkt till förvaltningarna visas de inte var för sig i verksamhetsplanen. Utöver de 20 miljömålen kan nämnden formulera egna mål med indikatorer som exempelvis styr de interna åtgärder och prioriterade områden som omnämns i miljömålsdokumentet: Våra inköp, Våra byggnader och Våra transporter och resor.

Bedömning	Kommentar
Delvis uppfyllt	Miljö- och klimatarbetet fortsätter att utvecklas. Ett gott exempel på detta arbete är återvinningsenheten Skatan, en nystartad verksamhet där framförallt förskolebarn får möjlighet att skapa med hjälp av material som annars skulle kastats. Toltpsskolans hållbarhetsutmärkelse är också ett bra exempel på det stora gröna engagemang som finns i flera av våra enheter. Vi ser dock en negativ trend bland skolornas intresse att miljöcertifiera sin skola. Bara 26 procent av stadens skolor har en sådan certifiering idag.

KF-mål riktat till förvaltning

Halten kvävedioxid vid bostäder, skolor och förskolor i Mölndal ska inte överskrida 60 µg/m³ luft fler än 175 timmar/år eller 20 µg/m³ luft som årsmedelvärde

Målsättningarna för Frisk luft i Mölndal överensstämmer helt med det nationella miljömålet. I de flesta fall klaras gränsen för årsmedelvärden, men på en del håll i centrala Mölndal behöver insatser ske för att minska antalet timmar och dygn som värdena överskrids. Det handlar framför allt om att begränsa utsläpp och partiklar från trafik och vägar.

Halten partiklar (PM10) vid bostäder, skolor och förskolor i Mölndal ska inte överskrida 30 µg/m³ luft fler än 35 dygn/år eller 15 µg/m³ luft som årsmedelvärde

Målsättningarna för Frisk luft i Mölndal överensstämmer helt med det nationella miljömålet. I de flesta fall klaras gränsen för årsmedelvärden, men på en del håll i centrala Mölndal behöver insatser ske för att minska antalet timmar och dygn som värdena överskrids. Det handlar framför allt om att begränsa utsläpp och partiklar från trafik och vägar.

Förekomsten av farliga ämnen i barns vardag ska minimeras

Fortfarande saknas mycket kunskap om vilka egenskaper hos kemikalier och föroreningar som påverkar människors hälsa och miljön. En miljon svenskar har besvär som hänger samman med kemiska ämnen i inomhusmiljön och barn är särskilt utsatta. Ett mycket stort antal ämnen finns i föremål runtomkring oss, i textilier, plaster, möbler, osv och riskerna är därför svåra att begränsa.

Nämndmål

Miljöfarliga ämnen i förskolor och skolor minskar.

Bedömning	Kommentar
I hög grad uppfyllt	Arbetet med att minska förekomsten av farliga ämnen i förskola och skola har varit framgångsrikt. Vi ser särskilt i förskolan hur leksaker tillverkade av plaster med farliga ämnen rensas ut och byts ut.

Förskolors och skolors miljöarbete stärks.

Bedömning	Kommentar
Delvis uppfyllt	Miljöarbetet på skolförvaltningens enheter är engagerande och skapar en medvetenhet om hållbar utveckling. En majoritet av förskolan har en miljöcertifiering eller arbetar med att få det. I slutet av 2016 var det nästan var tredje förskola som hade en miljöcertifiering. Vi ser dock en negativ trend i skolans intresse för miljöcertifiering. Andel med certifiering bland skolorna har under året minskat till 26 procent. Av särskilt intresse är Toltorpsskolan som till skillnad från övriga enheter har Skolverkets hållbarhetsutmärkelse. Vi ser gärna att fler enheter tittar närmare på denna utmärkelse som gäller i tre år.

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Andel förskolor som deltar i arbetet med hållbarhetscertifiering	Alla		76%	76%	74%	Nära värde	Sämre	
SKN Andel skolor som deltar i arbetet med hållbarhetscertifiering	Alla		50%	50%	26%	Ej accepterat värde	Sämre	

Internt fokus

Fullmäktigemål

11. Mölndals stads attraktivitet och tydlighet som arbetsgivare ska stärkas.

Inriktning från Majoritetens programförklaring: Rätt till heltid och möjlighet till deltid är inriktning som Mölndal ska arbeta efter liksom jämställda och jämlika arbetsvillkor. Vi behöver ta ett krafttag för särskilda ålders- och yrkesgrupper för att komma till rätta med den ökade sjukfrånvaron. Vi vill sätta ett särskilt fokus på ett hälsofrämjande arbetssätt och hitta bra modeller för att förstärka friskfaktorer på våra arbetsplatser. En grundsten för detta arbete är att stärka ledarskap och chefskompetensen i staden. Vi ser positivt på innovativa lösningar när det gäller att utveckla nya arbetstids- och verksamhetsmodeller.

Bedömning	Kommentar
Delvis uppfyllt	Skolförvaltningen bidrar till att höja stadens totala HME-värde för medarbetarengagemang i medarbetarundersökningen. Skolförvaltningen har det näst högsta värdet av alla förvaltningar. Förvaltningen har bara tappat en procent av sitt HME sedan förra mätningen. Paradoxalt och oroande är att personalen inom förvaltningen trots det inte vill rekommendera Mölndal stad som arbetsgivare. Här placerar sig förvaltningen sist av alla förvaltningar. För att tydliggöra förväntningar på medarbetare i Mölndals stad har lönekriterier och ledarkriterier utarbetats. I dag är förskollärare, lärare och elevhälsopersonal bristyrken vilket gjort att konkurrens om arbetskraften mellan kommuner och fristående skolor har ökat.

Nämndmål

Skolnämnden attraherar och behåller personal utifrån verksamhetens behov.

Bedömning	Kommentar
Ej uppfyllt	Det råder brist på i stort sett alla lärarkategorier idag. Det gör att personalomsättningen ökar och nu är bland de högsta inom Göteborgsregionen. Det finns stora svårigheter att rekrytera förskollärare, fritidspedagoger och lärare i olika skolämnena. Rörligheten ökar också i chefsgruppen eftersom konkurrensen mellan kommuner och andra arbetsgivare accelererar. Andelen behörig personal i förskola och skola är dock fortsatt hög. Särskilt oroande är att skolans personal som verkar trivas och känner ett engagemang för sitt arbete trots det inte vill rekommendera Mölndals stad som arbetsgivare. Bara 37 procent av skolans personal skulle rekommendera Mölndals stad som arbetsgivare. Det är svårt att riktigt peka på orsakerna men en del av problemet upplever vi är att många tror att lönen är bättre i andra kommuner. <u>Lönejämförelser visar dock att så inte är fallet.</u>

Titel	Kön	Utfall 2014	Utfall 2015	Nivå 2016	Utfall 2016	Bedömning	Trend	Kommentar
SKN Medarbetarengagemang (HME) skf - Totalindex	Alla		80%	80%	79%	Nära värde	Sämre	
SKN Medarbetarenkät, rekommenderar Mölndals stad som arbetsgivare	Alla		52%		47%	Ej accepterat värde	Sämre	

Åtgärder inom intern kontroll

Skolnämnden redovisar här de åtgärder för intern kontroll som har påbörjats och som planeras för kommande år:

- Kvalitetsanalys årligen med fokus på utbildningens nationella uppdrag.
- Verksamhetsuppföljning varje kvartal av fullmäktiges mål (tidigare hel- och delår).
- Fortsatta rapporter av ekonomi varje månad.
- Utvecklad analys av vad som är bra och vad som är mindre bra, vad det beror på och vad vi kan göra år saken.
- Systematisk återkoppling från verksamhetschefer när det gäller handlingsplaner för att uppnå fullmäktiges mål.
- Systematisk återkoppling från rektorer och förskolechefer när det gäller aktiviteter för att uppnå fullmäktiges mål.

Kommentar

Kvalitetsanalys görs årligen med fokus på utbildningens nationella uppdrag - Kvalitetsarbetet kan delas in i två delar. Det första är mål- och resultatuppföljning av de politiskt fastställda målen. Detta arbete följs upp fyra gånger per år genom den så kallade verksamhetsuppföljningen i Hypergene. Uppföljning sker i flera steg där enheterna rapporterar till verksamhetscheferna som i sin tur rapporterar till förvaltningschef. Den andra delen är enheternas systematiska kvalitetsarbete där kvalitetsdialogerna med förvaltningsledningen utgör en viktig grund. Ekonomiuppföljning sker genom rapporter varje månad. Dessa lämnas till skolnämnden inför varje möte och föredragning sker där. Uppföljning av ekonomin lämnas även till den centrala ekonomiavdelningen för senare föredragning i kommunstyrelsen. Det sker en systematisk uppföljning av verksamhetscheferna av den fastställda handlingsplanen för att uppnå fullmäktiges mål.

Uppföljning av intern kontroll

Varje nämnd ska enligt reglementet för intern kontroll årligen anta en särskild plan för uppföljning av den interna kontrollen. Avrapportering av intern kontrollplanen görs i verksamhetsberättelsen.

Kommentar

Flera av de åtgärder som identifierades för året är inkluderade i den årscykel som verksamhetsplanen i Hypergene följer. Här följs mål, indikatorer, handlingsplan och aktiviteter upp fyra gånger per år. Här ges möjlighet att kommentera, diskutera och utveckla förbättringar. Verktuget Hypergene har dock inte fungerat så som det var tänkt och arbetet med att förbättra kvalitetsarbetet kvarstår.
